

22ste FORUM ALCOHOL EN DRUGS ONDERZOEK (FADO)

PROGRAMMA & ABSTRACTS

GEORGANISEERD DOOR:

Trimbos-instituut

IVO

Amsterdam Institute for Addiction Research (AIAR)

Forum Alcohol en Drugs Onderzoek

FADO

IVO AIAR Trimbos-instituut

INHOUD

Inleiding	3
PPROGRAMMA 22ste FADO: 15 november 2012	4
ABSTRACTS	9
1. Relatie tussen alcoholgebruik en neurocognitief functioneren in de adolescentie in een longitudinaal design	9
2. The Mediating Role of Alcohol-Related Memory Associations on the Relation between Parental Drinking and the Onset of Adolescents' Alcohol Use	10
3. Toenaderingsbias onder rokende en niet-rokende jongeren: de rol van impulsiviteit	11
4. Middelengebruik en gokken onder jongeren en volwassenen met een licht verstandelijke beperking: aard, omvang, zorgbehoeften en huidig zorgaanbod	12
5. Het verklaren van middelengebruik in de residentiële jeugdzorg en het speciaal onderwijs: de rol van individuele factoren, familie en vrienden	13
6. Cohortstudie daklozen in de vier grote steden (CODA-G4): resultaten uit de eerste meting.....	14
7. Verwachtingen over roken in adolescenten en volwassenen: Een longitudinale studie.....	15
8. Verkrijgbaarheid alcohol en tabak voor jongeren	16
9. Imago van jongeren die niet roken: 2001-2012.....	17
10. EMDR als terugvalpreventie interventie: een proof-of-concept studie bij rokers.....	18
11. Focusgroepen onder hardcore rokers	19
12. Stoppen-met-roken interventies voor rokers met een depressie: Cochrane review	20
13. Cannabisconsumptie in 7 Europese landen: totaalschatting en hoeveelheid per type cannabisgebruiker.....	21
14. The influence of linguistic and psychological acculturation on recent cannabis use in adolescent and young adult immigrants in the Netherlands	22
15. Reliability and validity of self-report measures of cannabis and THC exposure: results from an ecological study	23
16. Preventie van GHB gebruik in Nederland: onderzoek naar de kenmerken en motieven van GHB gebruikers, in het bijzonder van hangjongeren en thuisgebruikers	24
17. GHB: typologie van gebruikers en gebruikspatronen.....	25
18. De driehoek 'beleid-wetenschappelijk onderzoek-media' onder de loep: enkele reflecties over een complexe wisselwerking.....	26
19. Kansspelsverslaving in Nederland.....	27
20. C-VAT: Clinical Video game Addiction Test: een diagnostisch instrument voor het herkennen van gameverslaving in de klinische praktijk	28
21. Hoe harder hoe beter? Een onderzoek naar de gevolgen van het kijken naar online pornografie.....	29
22. Ouderen met alcoholverslaving op een gespecialiseerde detox-afdeling: de rol van "age of onset".....	30
23. Korte interventie voor alcoholgebruik van zwangere vrouwen: een Randomized Controlled Trial.....	31
24. Preventie van alcoholgebruik van adolescenten door een gezinsinterventie: de "Hou vol! Geen alcohol" pilot studie.....	32
25. Patiënten met een dubbele diagnose van verslaving en bijkomende psychiatrische stoornissen zijn erg gedemoraliseerd en dat is van belang voor de behandeling	33
26. Verslaving, ADHD en overige comorbiditeit: resultaten van een internationale multi-center studie.....	34
27. Vrouwen in een spiraal naar boven	35
28. Onder invloed van je persoonlijkheid!	36
29. Personality and its relation to substance use in adolescents with an SUD	37
30. Middelengebruik bij jongeren in de residentiële jeugdzorg: een verkennende studie naar verklarende factoren	38

INLEIDING

Het FADO is hét nationale platform voor de presentatie van onderzoek naar het gebruik van alcohol en drugs en naar ander gedrag met een verslavingsrisico. Het FADO is er voor en door onderzoekers.

Het programma start dit jaar met een keynote lezing van Prof. dr. Geert Dom van de Universiteit van Antwerpen met als titel **Verslaving en psychiatrie: eeneiige tweeling?** De comorbiditeit tussen een verslaving en een psychiatrische aandoening komt veel voor. Toch zijn er substantiële verschillen zowel wat betreft de aard van de verslaving (verschillende middelen) als van de verschillende psychiatrische aandoeningen. Die verschillen doen zich voor op het gebied van de epidemiologie, de onderliggende neurobiologie en de behandelbaarheid. In deze presentatie wordt de problematiek van de comorbiditeit vanuit deze drie invalshoeken besproken.

Daarna volgen er twee parallele ochtendsessies met als thema's:

- **Neurobiologie en neuropsychologie van verslaving**
- **Kwetsbare groepen**

In ochtendsessie over Neurobiologie en neuropsychologie van verslaving komt aan de orde: zijn er effecten waar te nemen van (overmatig) alcoholgebruik op het neurocognitief functioneren bij adolescenten; de rol van alcoholgerelateerde geheugenassociaties aan het drinkgedrag van de ouders bij het zelf beginnen met alcohol drinken van adolescenten; of er verschillen zijn in de toenaderingsbias naar rook gerelateerde stimuli bij jonge rokers en niet-rokers.

In de ochtendsessie met als titel Kwetsbare groepen komt aan de orde: de aard en omvang van middelengebruik en gokken bij adolescenten

met een lichte verstandelijke beperking; verklaringen voor het hoge middelengebruik in de residentiële jeugdzorg en het speciaal onderwijs; of de aanpak om in de G4 aan daklozen –die vaak middelen gebruiken- individuele trajecten aan te bieden heeft gewerkt.

Na de lunch staan weer vier parallele sessies met ieder zes presentaties op het programma. Na elke voordracht van 15 minuten is er ruimte voor 5 minuten discussie. Dit jaar is er een hele sessie over Roken, waarbij o.a. aan de orde komt: in hoeverre voorspellen Verwachtingen over roken (VOR) toekomstig rookgedrag; wat is het imago van niet-rokende jongeren bij hun leeftijdgenoten; wat is de effectiviteit van EMDR bij de behandeling van tabaksverslaving. Er is ook een sessie met meerdere presentaties over cannabis- en GHB-gebruik. Bij de sessie over niet-middelengebonden verslaving en alcohol komt o.a. aan de orde: kansspelverslaving in Nederland en de behandeling van ouderen met een alcoholverslaving. In de sessie over comorbiditeit en persoonlijkheidskenmerken komt o.a. aan de orde: internationale cijfers over de prevalentie van ADHD bij verslaafden; demoralisatie bij dubbele diagnose patiënten.

Wij wensen u een aangenaam FADO toe!

De programmacommissie:

Drs. Toine Ketelaars (Trimbos-instituut)

Dr. Maarten Koeter (AIAR)

Drs. Fons Kok

Dr. Margriet van Laar (Trimbos-instituut)

Prof. dr. Dike van de Mheen (IVO)

Algemene logistieke ondersteuning:

Gerda Hellwich (Trimbos-instituut)

PROGRAMMA 22STE FADO: 15 NOVEMBER 2012

OCHTEND **Plenair**

Zaal Gertrudiskapel
Dagvoorzitter Prof. dr. Dike van de Mheen (IVO)

09.30-10.00 Inschrijving en koffie
10.00-10.05 Opening door Prof. dr. Dike van de Mheen (IVO)
10.05-10.35 Keynote lezing: Verslaving en psychiatrie: eeneiige tweeling?
Prof. dr. Geert Dom, psychiater (Universiteit Antwerpen)
10.35-10.45 Discussie
10.45-11.10 Koffie

Twee ochtend parallelsessies

Sessie A Neurobiologie en neuropsychologie van verslaving

Zaal Gertrudiskapel
Sessievoorzitter Prof. dr. Dike van de Mheen (IVO)

11.10-11.25 *1. Sarai Boeema, MSc (UU)*
Relatie tussen alcoholgebruik en neurocognitief functioneren in de adolescentie in een longitudinaal design
11.25-11.40 *2. Suzanne Mares, MSc (RUN)*
The Mediating Role of Alcohol-Related Memory Associations on the Relation between Parental Drinking and the Onset of Adolescents' Alcohol Use
11.40-11.55 *3. Dr. Helle Larsen (UvA)*
Toenaderingsbias onder rokende en niet-rokende jongeren: de rol van impulsiviteit
11.55-12.15 Referent: Dr. Anneke Goudriaan (AIAR)
12.15-12.45 Discussie

Sessie B Vroegsignalering jongeren

Zaal Orka
Sessievoorzitter Drs. Fons Kok

11.10-11.25 *4. Alice Hammink, MSc (IVO)*
Middelengebruik en gokken onder jongeren en volwassenen met een licht verstandelijke beperking: aard, omvang, zorgbehoeften en huidig zorgaanbod
11.25-11.40 *5. Drs. Annelies Kepper (Trimbos-instituut)*
Het verklaren van middelengebruik in de residentiële jeugdzorg en het speciaal onderwijs: de rol van individuele factoren, familie en vrienden

- 11.40-11.55** *6. Barbara van Straaten, MSc (IVO)*
Cohortstudie daklozen in de vier grote steden (CODA-G4): resultaten uit de eerste meting
- 11.55-12.15** Referent: Dr. Agnes van der Poel (Trimbos-instituut)
- 12.15-12.45** Discussie
- 12.45-13.45** **LUNCH**

MIDDAG

- Vier parallelsessies** **Zes voordrachten per sessie**
Presentatie 15 minuten per voordracht
Discussie 5 minuten per voordracht

Sessie 1

Zaal
Voorzitter

Roken

Orka
Dr. Esther Croes (Trimbos-instituut)

- 13.45-14.05** *7. Jorien Treur, MSc (VU)*
Verwachtingen over roken in adolescenten en volwassenen: een longitudinale studie
- 14.05-14.25** *8. Drs. Annelies Kruize (Intraval)*
Verkrijgbaarheid alcohol en tabak voor jongeren
- 14.25-14.45** *9. Dr. Gera Nagelhout (Stivoro)*
Imago van jongeren die niet roken: 2001-2012
- 14.45-15.15** *Thee*
- 15.15-15.35** *10. Drs. Wiebren Markus (Iriszorg)*
EMDR als terugvalpreventie interventie: een proof-of-concept studie bij rokers
- 15.35-15.55** *11. Jeroen Bommel , MSc (IVO)*
Focusgroepen onder hardcore rokers
- 15.55-16.15** *12. Drs. Regina van der Meer (Stivoro)*
Stoppen-met-roken interventies voor rokers met een depressie: Cochrane review

Sessie 2

Zaal
Voorzitter

Cannabis (v or de thee) + GHB/Beleid (na de thee)

Gertrudiskapel
Drs. Wil de Zwart (VWS)

- 13.45-14.05** *13. Dr. Margriet van Laar (Trimbos-instituut)*
Cannabisconsumptie in 7 Europese landen: totaalschatting en hoeveelheid per type cannabisgebruiker

- 14.05-14.25** *14. Monique Delforterie, MSc (VU)*
The influence of linguistic and psychological acculturation on recent cannabis use in adolescent and young adult immigrants in the Netherlands
- 14.25-14.45** *15. Peggy van der Pol, MSc (Trimbos-instituut)*
Reliability and validity of self-report measures of cannabis and THC exposure: results from an ecological study
- 14.45-15.15** Thee
- 15.15-15.35** *16. Dr. Ir. Carola Schrijvers (IVO)*
Preventie van GHB gebruik in Nederland: onderzoek naar de kenmerken en motieven van GHB gebruikers, in het bijzonder van hangjongeren en thuisgebruikers
- 15.35-15.55** *17. Dr. Tom Frijns (Trimbos-instituut)*
GHB: typologie van gebruikers en gebruikspatronen
- 15.55-16.15** *18. Drs. Julie Tieberghien (UG)*
De driehoek 'beleid-wetenschappelijk onderzoek-media' onder de loep: enkele reflecties over een complexe wisselwerking binnen het domein drugs

Sessie 3

Zaal

Voorzitter

Niet-middelengebonden verslaving (vóór de thee) + Alcohol (na de thee)

De Waerd

Dr. Maarten Koeter (AIAR)

- 13.45-14.05** *19. Drs. Bert Bieleman (Intraval)*
Kansspelsverslaving in Nederland
- 14.05-14.25** *20. Dr. Tony van Rooij (IVO)*
C-VAT: Clinical Video game Addiction Test: een diagnostisch instrument voor het herkennen van gameverslaving in de klinische praktijk
- 14.25-14.45** *21. Dr. Gert-Jan Meerkerk (IVO)*
Hoe harder hoe beter? Een onderzoek naar de gevolgen van het kijken naar online pornografie
- 14.45-15.15** Thee
- 15.15-15.35** *22. Dr. Julia van den Berg (Parnassia)*
Ouderen met alcoholverslaving op een gespecialiseerde detox-afdeling: de rol van "age of onset"
- 15.35-15.55** *23. Ir. Nickie van der Wulp (STAP)*
Korte interventie voor alcoholgebruik van zwangere vrouwen: een Randomized Controlled Trial
- 15.55-16.15** *24. Evelien Vermeulen-Smit, MSc (Trimbos-instituut)*
Preventie van alcoholgebruik van adolescenten door een gezinsinterventie: De "Hou vol! Geen alcohol" pilot studie

Sessie 4

Comorbiditeit (vóór de thee) + Persoonlijkheidskenmerken en andere risicofactoren (na de thee)

Zaal

Clarenburg

Voorzitter

Dr. Marianne van Ooyen (WODC)

13.45-14.05

25. Noortje van den Nieuwenhuizen, MSc (IrisZorg)

Patiënten met een dubbele diagnose van verslaving en bijkomende psychiatrische stoornissen zijn erg gedemoraliseerd en dat is van belang voor de behandeling

14.05-14.25

26. Drs. Katelijne van Emmerik-van Oortmerssen (Arkin)

Verslaving, ADHD en overige comorbiditeit: resultaten van een internationale multi-center studie

14.25-14.45

27. Mr. Edith Cramer (AIAR)

Vrouwen in een spiraal naar boven

14.45-15.15

Thee

15.15-15.35

28. Drs. Monique Malmberg (RUN)

Onder invloed van je persoonlijkheid!

15.35-15.55

29. Drs. Evelien van der Schee (Brijder Verslavingszorg)

Personality and its relation to substance use in adolescents with an SUD

15.55-16.15

30. Dr. Evelien Poelen (Pluryn)

Middelengebruik bij jongeren in de residentiële jeugdzorg: een verkennende studie naar verklarende factoren

16.20-17.00

MEET & GREET

ABSTRACTS

Hieronder treft u per sessie de abstracts aan.

Ochtendsessie A: Neurobiologie en neuropsychologie van verslaving

1. Relatie tussen alcoholgebruik en neurocognitief functioneren in de adolescentie in een longitudinaal design

Sarai Boelema, MSc

Dr. Z. Harakeh

Dr. M.J.E. van Zandvoort

Prof. dr. A.C. Huizink

Prof.dr. S.A. Reijneveld

Prof.dr. J. Ormel

Prof.dr. W.A.M. Vollebergh

Universiteit Utrecht

Heidelberglaan 2

T 030 25 32 006

E s.r.boelema@uu.nl

Trefwoorden:

Neurocognitief functioneren, adolescentie

Het alcoholgebruik van adolescenten en de gevolgen voor hun neurocognitieve ontwikkeling is een thema dat veel maatschappelijk en wetenschappelijk belangstelling heeft. Eerdere bevindingen laten zien dat de cognitieve effecten van alcoholgebruik aanzienlijk zijn, wat gevolgen heeft voor interventie en beleid. Dit is echter veelal gebaseerd op cross-sectioneel onderzoek, wat voorbijgaat aan het feit dat zowel neurocognitie als alcoholgebruik zich ontwikkelen tijdens de adolescentie. Bovendien wordt veel onderzoek uitgevoerd onder jongeren met alcoholverslaving of -misbruik. Dit geeft ons onvoldoende inzicht in de relaties tussen neurocognitief functioneren en normatief alcoholgebruik.

Om deze vraag te beantwoorden maken we

gebruik van de TRAILS-studie, een populatiecohort (n=2230). Neurocognitie (werkgeheugen, volgehouden en verdeelde aandacht en inhibitie) is gemeten op 11- en 19-jarige leeftijd, verbetering van prestatie (maturational rate). Alcoholgebruik (bingedrinken: wekelijks >5 voor meisjes, > 6 voor jongens op een weekenddag) op 16- en 19-jarige leeftijd. Er zijn patronen van bingedrinken gemaakt: nooit, infrequent, increasing, decreasing en chronic. Gekeken is of groepslidmaatschap maturational rate voorspelt en over er sekseverschillen zijn.

Uit de resultaten blijkt dat dit niet het geval is. Jongeren die bingedrinken hebben geen lagere maturational rate van neurocognitief functioneren en sekseverschillen worden niet gevonden. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat bingedrinken weliswaar tot structurele schade in het brein zou kunnen leiden, maar dat dit moeilijk om gedragsniveau meetbaar is. Mogelijk omdat het zich ontwikkelende brein niet alleen kwetsbaar maar ook flexibel is en daardoor in staat tot compensatie. Het onderzoek laat zien dat er voorzichtig omgegaan moet worden met het generaliseren van bevindingen naar de populatie.

2. The Mediating Role of Alcohol-Related Memory Associations on the Relation between Parental Drinking and the Onset of Adolescents' Alcohol Use

H.W. Suzanne Mares, MSc

Dr. Haske van der Vorst
Prof. dr. D. Marvin Krank
Prof. dr. C.M.E. Rutger Engels
Sarah Pieters, MSc
Dr. J. William Burk

Radboud Universiteit Nijmegen
P.O. Box 9104
6500 HE Nijmegen
T 024 36 12 801
M 06 40 31 25 07
E s.mares@pwo.ru.nl

Trefwoorden:

Alcohol, memory associations, parents

Aims

The aim of the current study was to examine the mediating role of alcohol-related memory associations in the relation between parental drinking and the onset of adolescents' alcohol use. Gender and grade were also included in the analyses.

Design

We tested a mediation model within a structural path modeling framework using longitudinal data (two waves).

Setting and participants

The sample consisted of 608 Canadian adolescents (43% boys), who did not have any alcohol experiences at the first measurement. The adolescents were recruited from all grade seven to nine classes in a large school district in western Canada.

Measurements

Alcohol-related memory associations were tested with the Word Association Test. We used adolescent self reports of alcohol use and parental drinking.

Findings

Results clearly showed a mediation effect of alcohol-related memory associations. That is, parental drinking as perceived by the adolescent was positively related to alcohol-related memory associations, which in turn predicted adolescents' alcohol use a year later. Gender and grade were related to alcohol-related memory associations. That is, boys and adolescents of higher grades had more memory associations.

Conclusions

The current findings indicate that children form memory associations related to alcohol before they ever drank alcohol themselves, and that these associations mediate the link between parental drinking behaviors and adolescents' initial alcohol use.

3. Toenaderingsbias onder rokende en niet-rokende jongeren: de rol van impulsiviteit

Dr. Helle Larsen

Dr. Grace Kong
Dr. Suchitra Krishnan-Sarin
Janna Cousijn, MSc.
Prof. dr. Reinout Wiers

Universiteit van Amsterdam
Weesperplein 4
1018 XA Amsterdam
T 020 52 56 798
M 06 40 61 56 80
E H.Larsen@uva.nl

Trefwoorden:

Roken, toenaderingsbias, impulsiviteit

Onderzoek toont aan dat een toenaderingsbias (snellere toenaderings respons) naar drug gerelateerd stimuli samenhangt met middelengebruik. Tot nu toe is er geen onderzoek gedaan naar de rol van de toenaderingsbias in rokende jongeren tussen 13-18 jaar.

In twee studies (een Nederlandse en een Amerikaanse) onder adolescenten werd voor het eerst onderzocht of rokers een grotere toenaderingsbias naar rook gerelateerd stimuli hadden dan niet-rokers. In Amsterdam en omgeving werden bij 33 rokers en 37 niet-rokers een Approach Avoidance Taak afgenomen (Sample 1). Toenaderings- en vermijdingstendenzen naar neutrale en rook gerelateerde stimuli werden gemeten terwijl de deelnemers met een joystick foto's naar zich toe trokken of van zich af duwden in response op de oriëntatie van foto's (rechts of links gekanteld). Bovendien werd onderzocht of impulsiviteit een modereerende rol speelt in de relatie tussen roken en toenaderingsbias. Impulsiviteit werd gemeten

met zowel een zelfrapportage als een cognitieve taak. Tevens werd parallel het zelfde onderzoek uitgevoerd onder 26 rokende en 20 niet-rokende adolescenten in de Verenigde Staten (Yale University, Sample 2).

De resultaten uit beide studies laten zien dat de rokers geen toenaderingsbias hadden. Ook bleek impulsiviteit geen modererende rol te spelen tussen roken en toenaderingsbias. In de discussie gaan we in op waarom de toenaderingsbias vaak gevonden wordt in relatie tot alcohol- of marihuana gebruik maar niet in relatie tot roken.

Ochtendsessie B: Kwetsbare groepen

4. Middelengebruik en gokken onder jongeren en volwassenen met een licht verstandelijke beperking: aard, omvang, zorgbehoeften en huidig zorgaanbod

Alice Hammink, MSc

Dr. ir. Carola Schrijvers

IVO

Heemraadssingel 194

3021 DM Rotterdam

T 010 42 53 366

E hamminck@ivo.nl

Trefwoorden:

Middelengebruik, LVB, zorgbehoeften

Achtergrond

Hoewel middelengebruik onder mensen met LVB niet vaker voorkomt dan in de reguliere bevolking, lijkt er in deze groep wel vaker sprake van middelenmisbruik. In de regio Rotterdam hebben we in kaart gebracht wat de aard en omvang van het middelengebruik onder jongeren en volwassenen met LVB is in vier settings: de verstandelijk gehandicapten (VG) zorg, MEE Rotterdam (organisatie die ondersteuning biedt aan mensen met een beperking), verslavingszorg en maatschappelijke opvang. Daarnaast hebben we gekeken naar de aansluiting van het huidige zorgaanbod op de zorgbehoeften van de doelgroep.

Methode

We hebben diepte-interviews uitgevoerd met professionals en mensen met LVB uit de verschillende settings.

Resultaten

Volwassenen met LVB gebruiken vooral alcohol en jongeren met LVB gebruiken vooral cannabis.

Het gebruik start vaak omdat ze 'er bij willen horen', maar krijgt vervolgens een andere functie, bijvoorbeeld om teleurstellingen of problemen te vergeten. Het huidige zorgaanbod is (nog) niet voldoende afgestemd op de jongeren en volwassenen met LVB. Er is vooral behoefte aan geschreven middelenbeleid, deskundigheidsbevordering op het gebied van verslaving ((L)VG-zorg en MEE) en LVB (maatschappelijke opvang en verslavingszorg) en geschikte voorzieningen voor wonen, werk of dagbesteding voor mensen met LVB die middelen gebruiken. In deze presentatie gaan we nader in op deze hiaten en landelijke ontwikkelingen en initiatieven omtrent middelengebruik en LVB.

5. Het verklaren van middelengebruik in de residentiële jeugdzorg en het speciaal onderwijs: de rol van individuele factoren, familie en vrienden

Drs. Annelies Kepper

Dr. K. (Karin) Monshouwer

Prof. dr. W.A.M. (Wilma) Vollebergh

Trimbos-instituut

Da Costakade 45

3521 VS Utrecht

T 030 29 59 435

E akepper@trimbos.nl

Trefwoorden:

Middelengebruik, Jeugdzorg, Speciaal onderwijs

Jongeren in de residentiële jeugdzorg (RJZ) en in voortgezet speciaal onderwijs worden gekenmerkt door leer, gedrag en emotionele problemen en vormen een risicogroep voor het riskant gebruik van tabak, alcohol en drugs.

Het onderzoek Explore onderzoekt het middelengebruik onder jongeren in de RJZ en in drie type speciaal onderwijs: de REC-4 scholen van voortgezet speciaal onderwijs (REC-4), het praktijkonderwijs (PRO) en het leerwegondersteunend onderwijs (LWOO). Uit de resultaten van de eerste studie bleek dat in vergelijking tot jongeren in het regulier onderwijs, middelengebruik aanzienlijk veel vaker voorkwam onder jongeren in de RJZ en het REC-4. Het dagelijks roken van sigaretten werd bijvoorbeeld elf keer zo vaak gedaan door jongeren in de RJZ.

Mogelijke verklaringen voor deze grote verschillen zijn tot op heden niet onderzocht, terwijl meer inzicht in de achterliggende factoren van middelengebruik kan bijdragen aan het ontwikkelen of aanpassen van gerichte interventies en beleid.

In de huidige studie is de rol van verschillende factoren onderzocht die het risico op middelengebruik in de RJZ/REC-4/PRO/LWOO vergroten. Uit de resultaten blijkt dat het middelengebruik

in deze groepen (gedeeltelijk) wordt verklaard door individuele gedragskenmerken zoals het hebben van een impulsief karakter, door familie kenmerken (o.a. het komen uit een gebroken gezin, en tot slot door het hebben van vrienden die middelen gebruiken of in aanraking zijn geweest met politie of justitie. Het hebben van deviante vrienden bleek in deze studie de grootste invloed te hebben op het middelengebruik.

6. Cohortstudie daklozen in de vier grote steden (CODA-G4): resultaten uit de eerste meting

Barbara van Straaten, MSc

Jorien van der Laan, MSc

Dr.ir. Carola Schrijvers

Dr. Sandra Boersma

Dr. Marjolein Maas

Prof.dr. Judith Wolf

Prof.dr. Dike van de Mheen

IVO

Heemraadsingel 194

3021 DM Rotterdam

T 010 42 53 366

E straaten@ivo.nl

Trefwoorden:

Maatschappelijke opvang, middelengebruik, cohort studie

Aanleiding

In 2006 is het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang gestart in de vier grote steden.

De insteek hierbij is om alle daklozen een individueel traject te bieden waarin op de persoon afgestemde zorg geboden wordt. De vraag is nu of deze aanpak werkt en voor wie. Om deze vraag te beantwoorden voeren wij in opdracht van het Ministerie van VWS een longitudinaal onderzoek uit. Hierbij staan de behoeften en wensen die dakloze personen hebben op het gebied van wonen en hulpverlening centraal. Niet eerder is in Nederland op deze schaal binnen de maatschappelijke opvang (longitudinaal) onderzoek gedaan vanuit het perspectief van dakloze personen.

Opzet

In totaal hebben ruim 500 dakloze personen in de vier grote steden in 2011 deelgenomen aan de eerste meting van het onderzoek.

Deze personen worden gedurende een periode van drie jaar in totaal vier keer geïnterviewd aan de hand van vragenlijsten over onder andere kwaliteit van leven, zorgbehoeften en middelengebruik.

Resultaten

Het cohort bestaat voor het merendeel uit mannen, alleenstaanden, allochtonen en laagopgeleiden. In het oog springt het grote aantal deelnemers dat bij aanmelding bij de opvang voor de eerste keer dakloos is, dit zijn dus geen 'chronisch daklozen'. De totale duur van dakloosheid is ook relatief kort. Wat tegelijkertijd opvalt is de kwetsbaarheid van de deelnemers: ze hebben relatief weinig sociaaleconomische bronnen, veel gezondheidsproblemen, veel contacten met politie/justitie en fors middelengebruik. Wat betreft het middelengebruik valt vooral het hoge percentage cannabis- en alcoholgebruikers op: 43% van de volwassen deelnemers gebruikt gemiddeld (bijna) dagelijks cannabis en 29% drinkt regelmatig meer dan 5 glazen alcohol. Harddrugs wordt juist door relatief weinig deelnemers gebruikt (<10%).

MIDDAGSESSIE 1 Roken

7. Verwachtingen over roken in adolescenten en volwassenen: Een longitudinale studie.

Jorien Treur, Msc

Prof. Dr. Dorret Boomsma
Dr. Gitta Lubke
Dr. Meike Bartels
Dr. Jacqueline Vink

Vrije Universiteit, afd. Biologische Psychologie
Van der Boechorstraat 1
1081 BT Amsterdam
T 020 59 83 037
M 06 42 36 18 62
E j.l.treur@vu.nl

Trefwoorden:

Roken, Epidemiologie, Longitudinaal

Introductie

Roken blijft wereldwijd een groot probleem voor de volksgezondheid. Het bestuderen van verwachtingen over roken (VOR) zorgt mogelijk voor een beter inzicht in rookgedrag. VOR, oftewel intenties omtrent toekomstig rookgedrag, werden onderzocht in rokers, ex-rokers en nooit rokers. VOR werden gemeten door te vragen; 'Denkt u dat u zelf over een jaar zult roken?', met vijf antwoordcategorieën variërend van 'Zeer zeker niet' tot 'Zeer zeker wel'. Er waren drie onderzoeksvragen; 1. Hoe zijn VOR geassocieerd met leeftijd, sekse, opleiding, gezondheid en aan rookgedrag gerelateerde variabelen? 2. Voorspellen VOR toekomstig rookgedrag? 3. Houdt deze voorspellende waarde stand wanneer rekening wordt gehouden met andere variabelen?

Methoden

Deelnemers staan geregistreerd bij het Nederlands Tweelingen Register. VOR werden gemeten in meerdere vragenlijsten tussen 1993 en 2011 in 9101 adolescenten (14-18 jaar, 3591 met twee opeenvolgende vragenlijsten), en tussen 1993 en 2004 in 16713 volwassenen (18+, 11568 met twee opeenvolgende vragenlijsten). A.d.h.v. rookstatus en leeftijd werden de volgende groepen gevormd: adolescente rokers, ex-rokers, nooit rokers en volwassen rokers, ex-rokers en nooit rokers.

Resultaten

VOR zijn geassocieerd met leeftijd, opleiding, gezondheid en verscheidene aan rookgedrag gerelateerde variabelen in de meeste groepen. De vraag naar VOR is een significante, positieve voorspeller voor toekomstig rookgedrag, met name in ex- en nooit rokers (zelfs na correctie voor variabelen significant geassocieerd met VOR). Conclusies: Een enkele vraag naar verwachtingen over roken is een sterke voorspeller voor toekomstig rookgedrag. Vooral in ex- en nooit rokers kunnen hierdoor mensen met een hoog risico op het (opnieuw) beginnen met roken worden geïdentificeerd.

8. Verkrijgbaarheid alcohol en tabak voor jongeren

Drs. Annelies Kruize

Drs. Bert Bieleman

INTRAVAL

Postbus 1781

T 050 31 34 052

E kruize@intraval.nl

Trefwoorden:

Alcohol, tabak, verkrijgbaarheid

Onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL verricht al jaren onderzoek naar de verkrijgbaarheid van alcohol en tabak voor jongeren. Zo monitoren wij vanaf 1999 voor de NVWA en VWS tweejaarlijks de verkrijgbaarheid van alcohol en tabak in supermarkten, horecagelegenheden, slijterijen, pompstations en tabaksspeciaalzaken.

Er wordt tweejaarlijks een landelijke, representatieve inventarisatie gehouden onder jongeren (13 tot en met 17 jaar), horecagelegenheden, supermarkten, slijterijen, pompstations en tabaksspeciaalzaken. Onder de jongeren wordt een telefonische enquête afgenomen waarin wordt gevraagd naar feitelijk gedrag en reacties daarop bij het (proberen te) verkrijgen van alcohol of tabaksproducten in de verschillende soorten ondernemingen. De verstrekkers worden onder meer vragen gesteld over de manier van controleren en het instrueren van het personeel.

In de presentatie wordt, naast de opzet, ingegaan op de resultaten van het onderzoek. Hierbij wordt aandacht besteed aan de (eventuele) veranderingen in de verkrijgbaarheid van alcohol en tabak ofwel is het voor jongeren moeilijker geworden om alcoholhoudende dranken of tabaksproducten te kopen. Hierbij wordt tevens aandacht besteed aan de slaagkans en de

koop-index. Bij de bespreking van de resultaten van de verstrekkers wordt met name ingegaan op de manier van controleren en het instrueren van het personeel.

9. Imago van jongeren die niet roken: 2001-2012

Dr. Gera Nagelhout

Drs. Sanne de Josselin de Jong

Drs. Tarquínia Zeegers

Drs. Renate Spruijt

Prof. dr. Marc Willemsen

STIVORO voor een rookvrije toekomst

Postbus 16070

2500 BB Den Haag

T 070 31 20 423

M 06 23 44 77 67

E gnagelhout@stivoro.nl

Trefwoorden:

Roken, jongeren, imago

Achtergrond

Sommige jongeren beginnen met het gebruik van alcohol, drugs of tabak vanwege het - in hun ogen - positieve imago van die middelen. Het verbeteren van het imago van jongeren die deze middelen niet gebruiken voorkomt mogelijk dat jongeren met verslavende middelen beginnen. In deze studie kijken we naar trends en voorspellers van het imago van niet-rokende jongeren in Nederland tussen 2001 en 2012.

Methode

Voor dit onderzoek zijn gegevens uit de Roken Jeugdmonitor (RJM) gebruikt. Dit is een vragenlijstonderzoek dat jaarlijks tussen maart en mei wordt afgenomen onder ongeveer 4.500 jongeren van 10 t/m 19 jaar. Jongeren is gevraagd wat zij vinden van jongeren die niet roken. Zij konden dit op een schaal van 1 tot en met 7 aangeven voor de kenmerken stoer, leuk, aardig, cool, sterk, aantrekkelijk, sociaal, zelfverzekerd en slim.

Resultaten

De meeste jongeren verbinden positieve imago-kenmerken aan jongeren die niet roken, 63% vindt niet-rokende jongeren cool/stoer. Hoewel de algehele trend van het imago van niet-rokende jongeren positief is, is tussen 2008 en 2011 het imago van niet-rokende jongeren tussen de jaren iets negatiever geworden. De belangrijkste voorspeller van een positief imago is het hebben van vrienden die een positief beeld hebben van niet-rokende jongeren. De gegevens van 2012 worden momenteel nog geanalyseerd en zullen tijdens het congres voor het eerst worden gepresenteerd.

Conclusie

Het is belangrijk om jongeren duidelijk te maken dat hun vrienden niet-rokers cool vinden. Dit kan een onderdeel zijn van de voorlichting via scholen zijn en van voorlichting via sociale media.

10. EMDR als terugvalpreventie interventie: een proof-of-concept studie bij rokers

Drs. Wiebren Markus

IrisZorg
Kronenburgsingel 545
6831 GM Arnhem
M 06 45 44 67 43
E w.markus@iriszorg.nl

Trefwoorden:

EMDR, nicotine, craving

Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) is een evidence-based behandelingsmethode voor PTSS. Er zijn een aantal casussen beschreven en een pilot RCT verricht naar de toepassing van EMDR bij verslavingen waarbij in plaats van op geheugenrepresentaties van traumatische ervaringen, gericht wordt op herinneringen aan intense craving en/of terugval. Hoewel de resultaten veelbelovend lijken, is meer onderzoek nodig.

Als een eerste stap in een reeks onderzoeken werd door ons gekeken naar het effect van EMDR op craving en daadwerkelijk rookgedrag bij dagelijkse rokers. De interventie bestond uit 3 trials van 6 minuten EMDR (3 verschillende beelden). In de controleconditie kreeg men dezelfde interventie, echter zonder de oogbewegingen.

Naast pre-post metingen werd ook gekeken naar langerdurende effecten in de week na de interventie (door het bijhouden van een dagboekje met vragenlijsten).

De resultaten laten een significant effect van EMDR zien in de zin dat abstinentie geïnduceerde craving afneemt, alsook de craving geassocieerd met de targetbeelden. Deze worden ook minder

levendig. Direct na de interventie was de kans dat een sigaret werd opgestoken door iemand uit de experimentele groep kleiner. Deze effecten waren echter niet langer zichtbaar in de loop van de week na de interventie.

Besproken wordt hoe deze resultaten mogelijk te verklaren zijn.

11. Focusgroepen onder hardcore rokers

Jeroen Bommelé, MSc

IVO
Heemraadsingel 194
3021 DM Rotterdam
T 010 42 53 366
E bommele@ivo.nl

Trefwoorden:

Hardcore rokers, kwalitatief onderzoek

Achtergrond

Hardcore rokers zijn rokers die al vele jaren roken (>15 jaar) en niet van plan zijn te stoppen. Bij de algemene populatie van rokers zijn de waargenomen voor- en nadelen van roken en stoppen erg belangrijke voorspellers van (pogingen om te) stoppen gebleken. Onder hardcore rokers zijn deze cognitieve factoren echter nog niet onderzocht. Het doel van deze kwalitatieve studie was dan ook om meer inzicht te krijgen in de waargenomen voor- en nadelen van roken en stoppen bij deze specifieke groep van hardcore rokers.

Methode

We hebben in totaal 11 focusgroepen gehouden onder hardcore rokers en voormalig hardcore rokers. De transcripties van de groepsinterviews en de aan de deelnemers voorgelegde kwalitatieve vragenlijsten zijn op een structureerde manier geanalyseerd.

Resultaten

We hebben de waargenomen voor- en nadelen van roken en stoppen in kunnen delen in zes thema's: Financiën, Gezondheid, Intrapersoonlijke Processen (zoals afkickverschijnselen), Sociale Omgeving, Fysieke Omgeving en Gewicht.

Conclusie

Hoewel de waargenomen voor- en nadelen van het roken erg op die van het stoppen met roken lijken, zijn er wel fundamentele verschillen.

Kennis hiervan kan helpen bij het ontwikkelen van interventies op het gebied van tabaksontmoediging.

12. Stoppen-met-roken interventies voor rokers met een depressie: Cochrane review

Drs. Regina M. van der Meer

Prof. dr. Marc C. Willemsen

Prof. dr. Filip Smit

Prof. dr. Pim Cuijpers

STIVORO

Postbus 16070

2500 BB Den Haag

T 070 31 20 416

M 06 13 45 70 43

E rvandermeer@stivoro.nl

Trefwoorden:

Stoppen met roken, Depressie, Cochrane Review

Inleiding

Deze studie heeft tot doel de effectiviteit te evalueren van stoppen-met-roken interventies (SMRIs) voor rokers met een huidige depressie of depressieverleden. Twee contrasten werden geëvalueerd: (1) SMRIs met psychosociale mood management versus SMRIs zonder mood management, (2) SMRIs met antidepressiva versus SMRIs met placebo. De contrasten werden apart geëvalueerd voor mensen met een huidige depressie en mensen met een depressieverleden.

Methoden

De evaluatie werd uitgevoerd als een meta-analyse van gerandomiseerde trials volgens een Cochrane protocol. Depressie was gedefinieerd als klinische depressie of depressieve symptomen. De uitkomstmaat was abstinentie van roken na tenminste 6 maanden follow-up en werd uitgedrukt als een relatieve kans, RR, op een positief behandelresultaat. De meta-analytisch gecombineerde RR's werden met de Mantel-Haenszel methode geschat.

Resultaten

30 trials werden geïncludeerd. Meta-analyses lieten een positief effect zien voor het toevoegen van mood management voor rokers met huidige depressie (10 studies RR 1.45, 95%CI 1.11-1.89) of depressieverleden (14 studies RR 1.44, 95%CI 1.16-1.78). Ook werd een positief effect gevonden van antidepressiva bij rokers met een depressieverleden (9 studies RR 1.53, 95%CI 1.12-2.08). Er werd geen significant positief effect gevonden van antidepressiva bij rokers met een huidige depressie (8 studies RR 1.31, 95%CI 0.84-2.05).

Conclusie

Het toevoegen van een mood management component aan SMRIs lijkt de kans op abstinentie te vergroten voor rokers met een depressie. Antidepressiva lijkt de kans op abstinentie te verhogen voor rokers met een depressieverleden, maar niet voor een huidige depressie.

Note

Op het congres worden de definitieve resultaten gepresenteerd. De review wordt in december gepubliceerd.

13. Cannabisconsumptie in 7 Europese landen: totaalschatting en hoeveelheid per type cannabisgebruiker

Dr. Margriet van Laar

Dr. Tom Frijns
Drs. Franz Trautmann
Dr. Beau Kilmer

Trimbos-instituut
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T 030 29 71 165
E mlaar@trimbos.nl

Trefwoorden:

Cannabisgebruik, Websurvey, Europa

Achtergrond

Gegevens over de totale hoeveelheid cannabis die jaarlijks wordt geconsumeerd zijn relevant voor het beleid. Zij kunnen een beeld geven van de vraag naar cannabis (en in Nederland de hoeveelheid die nodig zou zijn om coffeeshops te bevoorraden) en in combinatie met gegevens over productie en inbeslagnames- inzicht geven in de hoeveelheid cannabis die wordt geëxporteerd. Alle huidige schattingsmethoden zijn grof: er wordt geen rekening gehouden met verschillen in gebruikspatronen tussen verschillende gebruikersgroepen en vaak worden gegevens over gebruikspatronen van enkele (lokale) studies gegeneraliseerd naar andere landen.

Doel

Het - in opdracht van de Europese Commissie - in kaart brengen en vergelijken van gebruikspatronen van cannabis in verschillende gebruikersgroepen in zeven Europese landen en het per land schatten van de totale cannabisconsumptie en het aandeel per gebruikersgroep.

Methode

In zeven landen (Bulgarije, Italië, Nederland, Tsjechië, Portugal, Verenigd Koninkrijk, Zweden) zijn in het voorjaar van 2012 in totaal 3.922 cannabisgebruikers geworven via een web-survey (www.drugmarket.eu). Zij vulden een uitgebreide vragenlijst in over hun cannabisgebruik. Gebruikers zijn geclassificeerd op grond van het aantal gebruiksdagen in de afgelopen 12 maanden: chippers (<11 dagen), occasionele gebruikers (11-50 dagen), regelmatige gebruikers (51-250 dagen en intensieve gebruikers (>250 dagen).

Resultaten

In alle landen werden opmerkelijk consistente verschillen gevonden tussen gebruikersgroepen: hoe vaker er werd gebruikt (aantal dagen/12 maanden) hoe groter het aantal units (bijv. joints) per dag en hoe meer cannabis er in een unit werd gestopt. Er waren ook grote verschillen tussen landen. In de presentatie zullen cijfers over de jaarconsumptie worden gepresenteerd, en zal nader worden ingegaan op methodologische knelpunten en aanbevelingen voor verdere verbetering van schattingsmethoden worden gedaan.

14. The influence of linguistic and psychological acculturation on recent cannabis use in adolescent and young adult immigrants in the Netherlands

Monique Delforterie, MSc

Dr. Hanneke Creemers

Prof. dr. Anja Huizink

Vrije Universiteit Amsterdam

Van Der Boechorststraat 1

T 020 59 82 697

M 06 46 47 14 79

E M.J.Delforterie@vu.nl

Trefwoorden:

Cannabis use, Acculturation, Peers

According to the cultural values paradigm, acculturation to a culture with more positive values regarding substance use may be a risk factor for cannabis use. More acculturated youths could be more likely to affiliate with cannabis-using peers, mediating the relationship between acculturation and cannabis use.

We examined data from 725 Dutch immigrants aged 15-24 (mean age 19.4, SD=2.5, 55.7% female) from Surinamese (29%), Moroccan (28%), Turkish (15%), Antillean (12%), and Asian (16%) backgrounds. Self-report questionnaires were used to assess past year cannabis use (yes=1, no=0), linguistic acculturation (speaking Dutch at home, yes=1, no=0), psychological acculturation (e.g. "I understand Dutch people"), and affiliation with cannabis-using peers.

Results indicated that 23% of the sample had used cannabis in the past year. Latent Class Analyses identified three patterns of psychological acculturation: 1) a strong bond with the culture of origin and a weak bond with the Dutch

culture (27.0% of the participants), 2) strong bonds with both cultures (33.2%), and 3) weak bonds with both cultures (39.8%). Correcting for age, gender, alcohol/tobacco use and religiosity, psychological acculturation was not related to cannabis use. Linguistic acculturation was associated with a higher likelihood of cannabis use (OR=1.66, 95%CI=1.30-2.12, $p<0.01$). Affiliation with cannabis-using peers mediated this relation (OR=1.10, 95%CI=1.03-1.17, $p<0.01$), leaving the direct association significant (OR=1.51, 95%CI=1.20-1.90, $p<0.01$).

In conclusion, Dutch adolescent and young adult immigrants who are linguistically acculturated are more likely to use cannabis, and to affiliate with cannabis-using peers. Future research might further elucidate the mechanisms underlying the increased risk among these youngsters.

15. Reliability and validity of self-report measures of cannabis and THC exposure: results from an ecological study

Peggy van der Pol, MSc

Nienke Liebrechts, MSc

Dr. Ron de Graaf

Prof. dr. Dirk Korf

Prof. dr. Wim van den Brink

Dr. Margriet van Laar

Trimbos-instituut

Da Costakade 45

3521 VS Utrecht

T 030 29 59 290

E ppol@trimbos.nl

Trefwoorden:

Cannabis, exposure, validation

Aims

Studies investigating the psychological consequences of cannabis use mostly rely on self-report frequency measures and the number of joints as the main measures of cannabis or delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) exposure. More comprehensive studies also include self-report estimates of the quantity or a subjective estimate of the potency (THC concentration) of the cannabis that was used in these joints. The current study investigates the reliability and validity of these self-report measures.

Design

Validation of self-report measures of cannabis and THC exposure with objective measures.

Participants

Cannabis users (n=106) aged 19-32 years from the CanDep study; a cohort study of frequent cannabis users.

Measurements

The objectively measured amount of cannabis per joint (dose in grams) was compared with self-reported estimates using a prompt card and average number of joints made from one gram of cannabis. In addition, the objectively assessed THC concentration was compared with self-reported level of intoxication, subjective estimate of cannabis potency, and price per gram of cannabis.

Findings

The self-reported measures of the dose were imprecise, but at the group level the average dose per joint was accurately estimated with the number of joints made from one gram, while the prompt card resulted in a serious underestimation. THC concentration was associated with cannabis price, but not with self-reported level of intoxication or potency.

Conclusions

The investigated self-reported measures of dose and potency are not accurate. However, as many studies do not allow the objective assessment of dose or potency, self-reported number of joints per gram and cannabis price are among the least problematic proxy measures.

16. Preventie van GHB gebruik in Nederland: onderzoek naar de kenmerken en motieven van GHB gebruikers, in het bijzonder van hangjongeren en thuisgebruikers

Dr. ir. Carola Schrijvers

Alice Hammink, MSc

IVO

Heemraadssingel 194

3021 DM Rotterdam

T 010 42 53 366

E hammink@ivo.nl

Trefwoorden:

GHB, preventie, risicogroepen

Achtergrond

Over GHB (gammahydroxy boterzuur) verschijnen met enige regelmaat berichten in de media. GHB is een potentieel ernstig verslavend middel, met relatief grote risico's. Daarnaast is dosering van GHB moeilijk en is overdosering een veelvoorkomend gevolg ('out gaan'). Volgens de literatuur kunnen GHB gebruikers verdeeld worden in vijf subgroepen: GHB gebruikers in het uitgaansleven, de homoscene en de fetisjscene, (hang)jongeren in de provincie en thuisgebruikers. In deze laatste twee groepen lijkt problematisch gebruik regelmatig voor te komen en er zijn relatief weinig preventieactiviteiten voor deze groepen. Wij hebben deze twee groepen in kaart gebracht om aangrijpingspunten voor preventie te formuleren om (problematisch) GHB gebruik onder hangjongeren en thuisgebruikers te kunnen voorkomen.

Methode

We hebben een focusgroeps gesprek gehouden met 6 hangjongeren (in Heerenveen) en diepte-interviews uitgevoerd met 6 hangjongeren (in Steenbergen) en 8 thuisgebruikers (verspreid over Nederland).

Resultaten

De hangjongeren waren gemiddeld 17 jaar toen zij GHB voor het eerst uitprobeerden. De meesten van hen gebruikten GHB samen met vrienden en zouden nooit alleen GHB gebruiken. Zij kenden 'out gaan' als gevolg van GHB gebruik, maar zagen het als iets wat 'er bij hoort'. Wel vonden zij rijden onder invloed van GHB gevaarlijk, maar dit weerhield hen er niet van zelf onder invloed achter het stuur te kruipen. De thuisgebruikers waren te verdelen in twee groepen: recreatieve thuisgebruikers en dagelijkse thuisgebruikers. De recreatieve thuisgebruikers gebruikten GHB ter ontspanning en vanwege de lustopwekkende werking. De dagelijkse thuisgebruikers hadden GHB nodig om te kunnen functioneren en zijn afhankelijk geworden van het middel. Deze en meer kenmerken van hangjongeren en thuisgebruikers komen in de presentatie aan bod om aangrijpingspunten voor preventie van GHB gebruik te formuleren.

17. GHB: typologie van gebruikers en gebruikspatronen

Dr. Tom Frijns

Dr. Tibor Brunt

Dr. Margriet van Laar

Trimbos instituut

Da Costakade 45

3521 VS | Utrecht

T 030 29 59 239

M 06 26 39 85 65

E tfrijns@trimbos.nl

Trefwoorden:

GHB-gebruik, Websurvey, Gebruikspatronen

Recente toenames in het aantal GHB-gerelateerde incidenten en het aantal GHB gebruikers in de verslavingszorg hebben gezorgd voor een verhoogde interesse in GHB en haar gebruikers. Hoewel GHB zeker geen nieuwkomer is, is de kennis over kenmerken van gebruikers relatief beperkt en hoofdzakelijk afkomstig van kwalitatief, beschrijvend onderzoek. In de huidige studie zullen we gebruikers van GHB beschrijven in termen van hun gebruikspatronen, verschillende groepen gebruikers identificeren op basis van de mate van gebruik, en deze verschillende gebruikersgroepen vergelijken in hun gebruikspatronen en uitkomsten.

Daartoe hebben in het voorjaar van 2012 in totaal 406 mannelijke (76%) en 128 vrouwelijke GHB-gebruikers (Mleeftijd= 28.9 jaar, SD = 9.47) deelgenomen aan een websurvey naar GHB-gebruik in Nederland. Op grond van het laatste gebruik (afgelopen maand of langer geleden), het aantal gebruiksdagen en het aantal doses per gebruiksdag zijn gebruikers middels clusteranalyse ingedeeld in drie groepen: incidentele gebruikers (geen gebruik in laatste maand en lage gebruiksfrequentie; n=207), frequente gebruikers (hogere gebruiksfrequentie;

n=199), en intensieve gebruikers (hoogste gebruiksfrequentie en veel doses per dag; n=96). Deze groepen bleken niet alleen te verschillen in hun gebruikspatronen, maar ook op diverse uitkomstmaten. Zo voldeed bijvoorbeeld van de incidentele en frequente gebruikers 10% aan de criteria voor afhankelijk, tegenover 46% van de intensieve gebruikers. Van die laatste groep was verder 76% wel eens out gegaan, terwijl dat onder de incidentele en frequente gebruikers beduidend minder was (resp. 30 en 38%). De resultaten van deze studie schetsen een gedetailleerd en gedifferentieerd beeld van GHB-gebruik(ers) in Nederland.

18. De driehoek 'beleid–wetenschappelijk onderzoek–media' onder de loep: enkele reflecties over een complexe wisselwerking binnen het domein drugs

Drs. Julie Tieberghien

Universiteit Gent
Instituut voor Sociaal Drugsonderzoek
Universiteitstraat 4
9000 Gent
T 032 (0)9 26 48 463
E Julie.Tieberghien@UGent.be

Trefwoorden:

Beleid, Wetenschap, Media

De relatie tussen wetenschap en beleid wordt uitdrukkelijk gelinkt aan het 'evidence-based' denken. Volgens dit concept dienen beleidsmakers bij het nemen van beslissingen of het uitstippelen van het beleid steeds gebruik te maken van de best beschikbare 'evidence'. Deze assumptie is aannemelijk, maar de relatie tussen wetenschap en beleid kan beschouwd worden als gespannen en misschien wel nog complexer en moeizamer dan die tussen wetenschap en praktijk. Net zoals in andere Europese landen barstte er op het einde van vorige eeuw een debat inzake het cannabisbeleid in België los. Dit debat, geïnitieerd door de Parlementaire Werkgroep Drugs in 1996, heeft uiteindelijk geleid tot een de facto depenalisering van cannabisbezit voor persoonlijk gebruik via de Belgische Wet van 3 mei 2003. Met behulp van deze case willen we nagaan welke rol (wetenschappelijk) onderzoek in het beleidsproces kan spelen. Een zo politiek geladen onderwerp als drugs is bovendien heel lastig op een onbevooroordeelde en wetenschappelijke wijze te benaderen. Ideologische verhoudingen en levendige discussies in de media kunnen cruciaal zijn voor de wijze waarop de relatie tussen wetenschap en beleid

verloopt. Als methodologisch opzet werd geopecteerd voor een discoursanalyse van beleids- en mediadocumenten binnen de periode 1996-2003 enerzijds en (in een volgende fase) interviews met betrokken actoren anderzijds. Deze presentatie zal zich toespitsen op de voorlopige bevindingen van deze studie, getoetst aan de bestaande theoretische modellen van kennisgebruik. Een bespreking van de dynamische processen tussen wetenschap, beleid en media moet leiden tot een beter begrip van de complexe relatie tussen wetenschap en beleid.

MIDDAGSESSIE 3 Niet-middelengebonden verslaving + Alcohol

19. Kansspelverslaving in Nederland

Drs. Bert Bieleman

Drs. Sasja Biesma

Drs. Annelies Kruize

INTRAVAL

Postbus 1781

T 050 31 34 052

E kruize@intraval.nl

Trefwoorden:

Kansspel, verslaving

INTRAVAL heeft begin 2012 de tweede meting afgerond van het onderzoek naar de aard en omvang van kansspelen en kansspelverslaving in Nederland. Binnen het onderzoek staan de volgende vier onderdelen centraal: de omvang, de aard, het preventiebeleid en verwachtingen voor de toekomst.

Om de omvang van kansspelverslaving vast te stellen heeft een omvangrijke bevolkings-enquête (ruim 6.000 enquêtes) plaatsgevonden. In de enquête is aandacht besteed aan de volgende onderwerpen: de kansspelen waar men aan deelneemt; kansspelen via interne; illegale kansspelen; en eigen spelgedrag. Tevens is een screener voor kansspelverslaving opgenomen: The South Oaks Gambling Screen. Met behulp van de scores op de SOGS zijn de respondenten ingedeeld als probleemspeler, risicospeler of recreatief speler.

Daarnaast zijn ruim 500 deelnemers aan kansspelen uitvoerig geïnterviewd. In de faceto-face interviews is ingegaan op: het type kansspel; de locaties; bestedingen aan kansspelen en de relatie daarvan tot het inkomen; het voorkomen van gokproblemen; speelgedrag; lichamelijke en geestelijke gezondheid; de

ervaringen met verslavingspreventie en verslavingszorg. In verband met ontwikkelingen op de kansspelmarkt zijn tevens enkele vragen gesteld over poker en kansspelen die op internet worden aangeboden. Voor het onderdeel preventiebeleid is een uitvoerige literatuurstudie uitgevoerd en zijn sleutelinformanten op het gebied van kansspelbeleid en kansspelverslaving geïnterviewd. De informatie uit alle bronnen tezamen is eveneens gebruikt om een blik op de toekomst te werpen, waarbij mogelijke trends en verwachtingen aan bod komen.

20. C-VAT: Clinical Video game Addiction Test: een diagnostisch instrument voor het herkennen van gameverslaving in de klinische praktijk

Dr. Tony van Rooij

Laura van Duin

Noud Frielink

Dr. Laura DeFuentes-Merillas

Dr. Tim Schoenmakers

IVO

Heemraadssingel 194

3021 DM Rotterdam

T 010 42 53 366

E rooij@ivo.nl // @vanrooij (twitter)

Trefwoorden:

Instrumentontwikkeling, gameverslaving, kliniek

In de Nederlandse verslavingszorg worden hulpverleners in toenemende mate geconfronteerd met een hulpvraag op het gebied van 'gameverslaving'. Tot nu toe is er echter geen diagnostisch instrument dat gebruikt kan worden om het probleem goed in kaart te brengen. Dit artikel bespreekt de ontwikkeling van een dergelijk instrument, de Clinical Video game Addiction Test (C-VAT). De lijst bestaat uit drie introductievragen, negen kernvragen en aanbevelingen gericht op het ontdekken van comorbide problemen. De C-VAT werd vanuit theoretische modellen over gedragsverslaving ontwikkeld. Deze modellen bevatten een aantal voorgestelde componenten waaraan een vorm van gedrag, zoals gamen, zou moeten voldoen om gezien te worden als een gedragsverslaving. Deze componenten en de bijbehorende vragen zijn vervolgens getoetst – eerst in een expertmeeting met behandelaars die ervaring hebben met cliënten die overmatig gamen en vervolgens bij vijftien gameverslaafde cliënten zelf. Waar nodig zijn de vragen aangepast op basis van de informatie die de cliënten en behandelaars

gaven. Ter aanvulling worden er bij de C-VAT suggesties gegeven over andere instrumenten die naast de vragenlijst meegenomen kunnen worden, binnen de diagnostische DSM assen. Hiermee is de C-VAT de eerste en enige Nederlandstalige vragenlijst gericht op diagnostiek van gameverslaving in de klinische praktijk. De lijst vormt een goed beginpunt voor onderzoek in de klinische situatie, maar er is nader klinisch onderzoek nodig om te bepalen in welke mate de lijst betrouwbaar en valide is voor gebruik in grotere groepen.

21. Hoe harder hoe beter? Een onderzoek naar de gevolgen van het kijken naar online pornografie

Dr. Gert-Jan Meerkerk
Dr. Tim Schoenmakers

IVO
Heemraadssingel 194
3021 DM Rotterdam
T 010 42 53 366
M 06 29 38 93 41
E meerkerk@ivo.nl

Trefwoorden:
Pornografie, tolerantie, sensitivatie

Een onderzoek naar de relatie tussen het kijken naar online pornografie en het optreden van tolerantie- en sensitivatie-effecten voor seksuele stimuli.

Uit eerder onderzoek van het IVO blijkt dat een aanzienlijk deel van de (mannelijke) bevolking (zeer) regelmatig gebruik maakt van online pornografie. Bij een deel van deze mensen heeft het gebruik dwangmatig trekken en zou gesproken kunnen worden van pornografie-verslaving. Een nieuw onderzoek van het IVO richt zich op de vraag of bepaalde kenmerken van verslaving zoals deze bij andere vormen van verslaving worden waargenomen, ook bij excessief pornografiegebruik worden gevonden. Het onderzoek richt zich op affectieve en motivationele processen, tolerantie en sensitivatie, bij het gebruik van online pornografie. Onderzocht is of excessieve pornografiegebruikers anders reageren op erotische stimuli dan gematigde gebruikers. Daartoe is een groep volwassen mannen (n=754) middels een online enquête gevraagd seksuele opwindning en emotionele valentie te rapporteren na het aanschouwen van een drietal in 'hardheid' variërende pornografische videofragmenten. Daarnaast bevatte de

online enquête vragen om het gebruik van online pornografie te meten en een zelfontworpen instrument om sensitivatie voor seksuele stimuli vast te stellen.

De resultaten maken duidelijk dat zware gebruikers van online pornografie harde pornografie positiever beoordelen dan gematigde gebruikers. Verder bleek dat hun lust om met pornografie bezig te zijn sneller wordt getriggerd, dat zij meer door seksuele stimuli worden afgeleid en dat het gebruik van online pornografie meer het karakter van een (dwangmatige) gewoonte heeft gekregen. In de presentatie komen de belangrijkste bevindingen aan de orde en wordt geprobeerd deze in perspectief te plaatsen.

22. Ouderen met alcoholverslaving op een gespecialiseerde detox-afdeling: de rol van “age of onset”

Dr. Julia van den Berg

Parnassia
Mangostraat 1
2552 KS Den Haag
T 088 35 76 550
M 06 10 90 77 13
E j.vandenber@parnassia.nl

Trefwoorden:

Alcoholverslaving, ouderen, age of onset

Alcoholgebruik, alcoholgerelateerde problemen en ook ernstige alcoholverslaving komen steeds meer voor bij ouderen. Alcoholverslaving is meestal een chronische, zeer invaliderende aandoening, die lastig te behandelen is. Ondanks de toename van het aantal alcoholverslaafde ouderen is er nog weinig wetenschappelijk onderzoek specifiek naar deze doelgroep.

Parnassia, een GGZ-instelling in Den Haag, heeft eind 2010 een gespecialiseerde klinische detox-afdeling voor 55-plussers geopend. Sinds de start van de afdeling zijn er ruim 160 opgenomen patiënten uitgebreid geïnterviewd en neuropsychologisch getest. De interviews bevatten niet alleen gegevens over de verslaving zelf, maar ook over sociale, somatische en psychologische kenmerken van deze patiënten. De resultaten van de interviews en tests worden gebruikt voor diagnostiek en behandeling van de individuele patiënten, en ook voor wetenschappelijk onderzoek.

In deze presentatie wordt de patiëntengroep van de 55+-detox-afdeling beschreven in woorden en cijfers. Veel van deze patiënten zijn al tientallen jaren verslaafd aan alcohol, maar

een kwart heeft pas na het 45e levensjaar een alcoholprobleem ontwikkeld. In het bijzonder komen verschillen en overeenkomsten aan de orde tussen de drie groepen ouderen met alcoholverslaving: de early onset, late onset, en very late onset-groep.

23. Korte interventie voor alcoholgebruik van zwangere vrouwen: een Randomized Controlled Trial

Ir. Nickie van der Wulp

Dr. Ciska Hoving

Kim Eijmael, MSc

Ir. Wim van Dalen

Prof. Dr. Hein de Vries

Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (STAP)

Postbus 9769

3506 GT Utrecht

T 030 65 65 041

E nvanderwulp@stap.nl

Trefwoorden:

Alcohol, zwangerschap, brief intervention

Doel

Zelfs kleine hoeveelheden alcohol tijdens de zwangerschap kunnen leiden tot neurologische schade bij kinderen. Desondanks gebruikt 35 tot 50% van de zwangere vrouwen in Nederland alcohol. In een RCT werd onderzocht of vrouwen die maximaal 12 weken zwanger waren en bewust alcohol hadden gebruikt na een korte interventie van voorlichting door verloskundigen (Health Counseling; HC) of voorlichting via internet (Computer Tailoring; CT) na 3 maanden vaker gestopt waren of minder alcohol dronken dan vrouwen in een controle conditie (Usual Care; UC).

Methode

Van de 400 geïncludeerde vrouwen (genest in verloskundigenpraktijken), hebben 100 HC respondenten, 79 CT respondenten en 110 UC respondenten na 3 maanden de T1 vragenlijst ingevuld. De uitkomstmaten waren: (1) wel/niet drinken op T1; (2) gemiddeld alcoholgebruik per week op T1. Multilevel logistische en lineaire regressie analyses waren uitgevoerd; praktijken

met 1 respondent (4 CT respondenten; 3 HC respondenten; 3 UC respondenten) waren uitgesloten.

Resultaten

CT respondenten waren vaker gestopt met het drinken van alcohol op T1 dan UC respondenten en als ze nog dronken, hadden ze een lager gemiddeld alcoholgebruik op T1 dan UC respondenten. Verschillen tussen HC en UC respondenten waren niet significant.

Conclusie

CT is een effectieve interventie om alcoholgebruik tijdens de zwangerschap terug te dringen. Het is onduidelijk waarom de praktijken met slechts 1 respondent voor ruis zorgen in de multilevel analyses. Meer onderzoek is nodig om te verklaren waarom in het huidige onderzoek HC niet effectief was in tegenstelling tot een vergelijkbare interventie op het gebied van roken tijdens de zwangerschap.

24. Preventie van alcoholgebruik van adolescenten door een gezinsinterventie: de "Hou vol! Geen alcohol" pilot studie.

Evelien Vermeulen-Smit, MSc

Suzanne Mares, MSc.

Dr. Jacqueline Verdurmen,

Dr. Haske van der Vorst,

Ingrid G. H. Schulten, MSc.

Prof. dr. Rutger C. M. E. Engels,

Prof. dr. Wilma A. M. Vollebergh.

Trimbos-instituut, afdeling epidemiologie

Da Costakade 45

3521 VS, Utrecht

T 030 29 59 394

M 06 48 97 95 93

E evermeulen@trimbos.nl

Trefwoorden:

Gezinsinterventie, alcoholgebruik van adolescenten

Doel

Het doel van deze studie is het testen van de effectiviteit van een gezinsinterventie, "Hou vol! Geen alcohol", een programma dat thuis wordt uitgevoerd door moeders en hun 11-jarige kind. Het effect van dit programma op alcoholcognities van de kinderen is getoetst. Daarnaast is gekeken naar de werkzame elementen (mediatoren) van het programma.

Methode

213 kinderen en hun moeders werden willekeurig aan de interventie (n=108) of de controle conditie (n=105) toegewezen. Effecten zijn geanalyseerd gebruikmakend van de voormeting en twee nametingen (5 en 12 maanden na de voormeting). De effecten van de interventie op de beoogde mediators (frequentie en kwaliteit van moeder-kind communicatie, regels over alcohol, niet drinken-afpraak en toezicht op

het wel en wee van het kind) werden berekend in Mplus. Uitkomstmaten waren de ervaren schadelijkheid van alcohol door het kind en de intentie van het kind om alcohol te gaan drinken. Multi-groep analyses werden uitgevoerd om mogelijke verschillen tussen jongens en meisjes te toetsen.

Resultaten

Het programma leidde tot een toename van 1) de gesprekken over alcohol, 2) niet drinken afspraken, en 3) toezicht door ouders. Bovendien beoordeelden adolescenten alcohol schadelijker en hadden zij minder intentie om te gaan drinken ten opzichte van de adolescenten in de controle groep. Het effect van het programma op alcohol cognities werd significant gemedieerd door frequentere gesprekken over alcohol, dit gold echter alleen voor jongens.

Conclusie

Alhoewel resultaten ten aanzien van alcoholgebruik zelf zeer gewenst zijn, laten deze bevindingen op alcoholcognities zien dat een relatief goedkope, makkelijk uitvoerbare gezinsinterventie veelbelovend is.

25. Patiënten met een dubbele diagnose van verslaving en bijkomende psychiatrische stoornissen zijn erg gedemoraliseerd en dat is van belang voor de behandeling

Noortje van den Nieuwenhuizen, MSc

Merel Ooms, MSc
Dr. Gerdien de Weert-van Oene
Prof. dr. Cor de Jong
David Kissane, MSc

IrisZorg
Kronenburgsingel 545
6831 GM Arnhem
T 088 60 61 655
M 06 31 04 88 53
E n.nieuwenhuizen@iriszorg.nl

Trefwoorden:

Demoralisatie, COD patiënten, behandelresultaat

Patiënten met een dubbele diagnose van verslaving en bijkomende psychiatrische problematiek lijden aan demoralisatie. Het verminderen van demoralisatie kan leiden tot symptoomreductie en een grotere controle over het eigen leven. Dit onderzoek heeft als doel de waarde van focus op demoralisatie gedurende de behandeling te exploreren.

De mate van demoralisatie is tussen 2008 en 2011 gevolgd bij 413 patiënten in 8 dubbele diagnose klinieken in Nederland.

Patiënten met een dubbele diagnose hebben een significant hogere demoralisatiescore dan de algemene populatie en patiënten met vergevorderde kanker. Dubbele diagnose patiënten met een goede behandeluitkomst, bleken bij aanvang van de behandeling een hoge demoralisatie score te hebben. Verder is gevonden dat de score op subschalen dysforie en ontmoediging bij aanvang van de behandeling een voorspellende

waarde heeft voor verbetering van psychiatrische problemen en verslavingsgerelateerde problemen aan het einde van de behandeling.

Conclusie

Patiënten met een dubbele diagnose zijn ernstig gedemoraliseerd. De mate van demoralisatie bij aanvang van de behandeling is een voorspeller voor de behandeluitkomst. Demoralisatie vraagt om klinische aandacht gedurende de behandeling.

26. Verslaving, ADHD en overige comorbiditeit: resultaten van een internationale multi-center studie

Drs. Katelijne van Emmerik-van Oortmerssen

ICASA internationale onderzoeksgroep

Arkin Amsterdam, afdeling Onderzoek

Klaprozenweg 111

1033 NN Amsterdam

T 020 59 04 423

M 06 25 46 59 91

E Katelijne.van.oortmerssen@arkin.nl

Trefwoorden:

Substance use disorder, ADHD, comorbiditeit

Achtergrond

In de literatuur bestaan aanwijzingen dat ADHD een veel voorkomende comorbide stoornis is bij patiënten met een substance use disorder (SUD). Schattingen van de prevalentie lopen uiteen, maar duidelijk is wel dat deze combinatie een ongunstige invloed heeft op de resultaten van behandeling van zowel ADHD als SUD. Het is onduidelijk in hoeverre ook andere comorbide stoornissen voorkomen bij SUD patiënten met ADHD. Hier worden de resultaten beschreven van een recent internationaal onderzoek dat als doel had de prevalentie van ADHD te bepalen bij SUD patiënten, en te onderzoeken in welke mate persoonlijkheidsstoornissen (antisociale en borderline persoonlijkheidsstoornis), depressie en (hypo)manie voorkomen bij SUD patiënten met ADHD.

Methode

Een internationale multi-center cross-sectionele studie. Patiënten die zich aanmeldden voor verslavingsbehandeling werden gescreend op ADHD met de ASRS-v.1. Bij zowel screenpositieven als screennegatieven werd enkele weken later uitgebreide diagnostiek verricht.

De deelnemers werden onderzocht op de volgende stoornissen: ADHD (Caadid), BPD (SCID II), ASP, depressie en (hypo) manie (MINI plus).

Resultaten

3558 SUD patiënten werden gescreend op ADHD; bij 1276 van hen vond ook uitgebreide diagnostiek plaats. De gewogen prevalentie van ADHD was 14%. Bij de SUD patiënten met ADHD had 75% ook minstens één andere comorbide stoornis. ASP, BPD, depressie en (hypo) manie kwamen significant vaker voor bij de SUD patiënten met ADHD dan bij de SUD patiënten zonder ADHD.

Conclusie

ADHD is een veel voorkomende stoornis bij patiënten die in behandeling zijn voor een verslaving. SUD patiënten met ADHD hebben een verhoogd risico op extra comorbide stoornissen.

27. Vrouwen in een spiraal naar boven

Mr. Edith A.S.M. Cramer

AIAR
Academisch Psychiatrisch Centrum
Meibergdreef 5
1105 AZ Amsterdam
T 020 89 13 704
M 06 53 37 63 39
E e.a.cramer@amc.uva.nl

Trefwoorden:
verslavingsinterventie, motivatie, zelfcontrole

Verschillende auteurs wijzen er bij de bespreking van het onderwerp "motiverende interventies" op dat het natuurlijk aardig is om te weten dat deze ertoe bijdragen dat deelnemers na afloop ervan in behandeling gaan, maar dat het er toch eigenlijk vooral op aankomt om uit te zoeken of mensen vervolgens ook in behandeling blijven, de behandeling afmaken en er uiteindelijk in slagen om de kwaliteit van hun leven daadwerkelijk te verbeteren (West, 2005; Drieschner et al., 2004; Termorshuizen & Zinn, 2008).

Vandaar dat we in 2010 terug zijn gegaan naar Rotterdam om te weten te komen hoe het de vrouwelijke deelnemers aan het EU-SCIP onderzoek is vergaan. Dit onderzoek, waarover we tijdens het FADO van 2006 hebben bericht, heeft zich tussen 2002 en 2005 onder andere afgespeeld in het Vrouwen Opvang- en Crisiscentrum (OCC) van Bouman Verslavingszorg. Een groep van circa zestig drugverslaafde vrouwen is daar toen betrokken geweest bij de implementatie en evaluatie van het programma "In een spiraal naar boven". Een van oorsprong Nederlandse interventie, die is gericht op het verstrekken van adequate en toegankelijke informatie over het verloop van afkickprocessen in het algemeen in de hoop dat deelnemers

door gebruik te maken van die informatie hun eigen proces van ontwenning zullen weten te vergemakkelijken.

In onze presentatie zullen we ingaan op de situatie van de vrouwen drie maanden, één jaar en vijf jaar na afloop van de interventie. En op de wijze, waarop psychiatrische co morbiditeit en politieke druk die situatie hebben beïnvloed.

28. Onder invloed van je persoonlijkheid!

Drs. Monique Malmberg

Dr. Marloes Kleinjan

Dr. Geertjan Overbeek

Dr. Ad Vermulst

Drs. Jeroen Lammers

Dr. Karin Monshouwer

Prof. dr. Wilma Vollebergh

Prof. dr. Rutger Engels

Radboud Universiteit Nijmegen

Montessorilaan 3

6525 HR Nijmegen

T 024 36 12 980

M 06 26 69 63 36

E m.malmberg@pwo.ru.nl

Trefwoorden:

Persoonlijkheid, middelengebruik, vroege adolescentie

Ondanks het gegeven dat persoonlijkheid een rol speelt bij middelengebruik, is er weinig bekend over de rol van persoonlijkheid bij vroegtijdig beginnen met drinken, roken en blowen. De 'Substance Use Risk Personality Scale' (SURPS) is een schaal die risicovolle persoonlijkheidskenmerken meet aan de hand van vier dimensies, namelijk angstgevoeligheid, hopeloosheid, sensatie zoeken en impulsiviteit. In een drietal opeenvolgende studies is gekeken naar de wisselwerking tussen deze persoonlijkheidsdimensies en middelengebruik bij jonge adolescenten.

In een eerste cross-sectionele studie zijn relaties onderzocht tussen de persoonlijkheidsdimensies en het ooit gebruik van alcohol, tabak en marihuana bij jongeren van 11 tot 15 jaar. Gevonden werd dat er een relatie is tussen jongeren die hoger scoren op hopeloosheid en sensatie zoeken en het beginnen met drinken, roken en blowen.

Longitudinale resultaten bevestigen dit beeld. Jongeren die hoger scoren op hopeloosheid of sensatie zoeken hebben meer kans om te beginnen met drinken en roken (20 maanden later). Jongeren die hoger scoren op sensatie zoeken hebben eveneens meer kans om te beginnen met blowen. Tevens is gekeken of subgroepen van jongeren met vergelijkbare scores op de vier dimensies onderscheiden konden worden. Voor zowel meisjes als jongens werd een 'weerbare' en een 'internaliserende' subgroep geïdentificeerd. Daarnaast is voor jongens ook een 'externaliserende' subgroep gevonden. Er was geen verschil in middelengebruik tussen deze verschillende subgroepen.

In een laatste studie is gekeken of persoonlijkheid alleen van invloed is op middelengebruik of dat middelengebruik ook de persoonlijkheidsdimensies beïnvloedt. De resultaten van deze analyses zullen op het op het congres gepresenteerd worden.

29. Personality and its relation to substance use in adolescents with an SUD

Drs. Evelien van der Schee

Dr. R. Spijkerman
Dr. Vincent Hendriks

Brijder Verslavingszorg BV
Monsterseweg 83h
2553RJ Den Haag
T 088 35 82 038
M 06 12 83 53 31
E E.vanderSchee@brijder.nl

Trefwoorden:

*Substance Use Risk Profiles (SURPS),
Adolescents, Clinical population*

Aanleiding

Vier persoonlijkheidsprofielen (Substance Use Risk Profiles, SURPS) zijn in diverse studies in verband gebracht met een verhoogd risico op problematisch middelengebruik bij adolescenten: angstgevoeligheid, negatief denken, impulsiviteit en sensatietoekgedrag. In recent onderzoek bleek een preventieve interventie die aansloot op deze risicoprofielen bij adolescenten effectief in het uitstellen en voorkómen van alcohol- en drugsgebruik. Daarnaast bleken deze profielen samen te hangen met al verder gevorderde stadia van middelengebruik. Er is echter nog weinig bekend over de samenhang tussen deze risicoprofielen en verslavingsgerelateerde processen in klinische populaties. In deze (nog lopende) exploratieve studie wordt onderzocht in hoeverre de SURPS risicoprofielen samenhangen met specifieke patronen in middelengebruik en wellicht ook prognose bij jongeren in de jeugdverslavingszorg.

Methode

Voor deze studie is in november 2011-september 2012 data verzameld bij jongeren (12-22 jaar)

die startten met een behandeling bij Brijder Verslavingszorg. Via een online vragenlijst vulden patiënten vragen in over hun middelengebruik en hun persoonlijkheidsrisicoprofiel (SURPS). Van 120 adolescenten werden de complete data geanalyseerd.

Resultaten

In tegenstelling tot de bevindingen onder adolescenten in de algemene populatie, hing sensatietoekgedrag van respondenten niet samen met angstgevoeligheid, negatief denken en impulsiviteit. Angst, negatief denken en impulsiviteit correleerden wel met elkaar. Verder bleken meisjes en jongere patiënten 'angstgevoeliger' in vergelijking met jongens en oudere patiënten. Daarnaast werden positieve correlaties gevonden tussen overmatig alcoholgebruik en impulsiviteit, tussen overmatig cannabisgebruik en negatief denken, en tussen het gebruik van stimulerende middelen (cocaine, amfetamine, XTC) als primair probleem en sensatietoekgedrag. In de presentatie worden deze eerste resultaten en mogelijke implicaties besproken.

30. Middelengebruik bij jongeren in de residentiële jeugdzorg: een verkennende studie naar verklarende factoren

Dr. E.A.P. Evelien Poelen

Dr. R. Roy Otten

Dr. K.S. Karin Nijhof

Dr. I.P. Ignace Vermaes

cannabis en verschillende harddrugs, zelfcontrole, coping gebruik en gevoeligheid voor druk van leeftijdsgenoten. Tijdens de presentatie worden onze bevindingen besproken.

Pluryn

Kampheuvellaan 34

Hoenderloo

T 055 37 88 806

M 06 46 58 40 50

E Epoelen01@pluryn.nl

Trefwoorden:

Middelengebruik, residentiële jeugdzorg

Verschillende prevalentie studies laten zien dat jongeren in de residentiële jeugdzorg meer middelen gebruiken dan leeftijdsgenoten buiten de jeugdhulpverlening. Jongeren in de residentiële jeugdzorg gebruiken middelen vanaf een relatief jonge leeftijd en zij lopen een verhoogd risico op problematisch gebruik en verslaving op latere leeftijd. Er is echter weinig bekend over verklarende factoren voor middelengebruik bij jongeren in de residentiele jeugdzorg.

In de huidige verkennende studie wordt onderzocht of een lage zelfcontrole, coping gebruik en gevoeligheid voor druk van leeftijdsgenoten risicofactoren zijn voor middelengebruik bij jongeren in de residentiele jeugdzorg. De studie is uitgevoerd bij jongeren (n=161) op de Hoenderloo Groep onderdeel van Pluryn. De Hoenderloo Groep biedt specialistische 24-uurs zorg aan jongeren in de leeftijd van 10 tot 18 jaar met complexe gedragsproblemen, die (tijdelijk) niet meer thuis kunnen wonen. Met behulp van vragenlijsten is informatie verzameld over alcoholgebruik, rookgedrag, gebruik van

